

Отримано: 10 березня 2018 р.

Прорецензовано: 12 березня 2018 р.

Прийнято до друку: 19 березня 2018 р.

e-mail: marina.kizil@yandex.ru

DOI: 10.25264/2519-2558-2018-1(69)/1-187-189

Кізіль М. А. Роль словоскладання у творенні англомовних інноваційних одиниць сфери комп'ютерних технологій. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: серія «Філологія»*. Острог : Вид-во НаУОА, 2018. Вип. 1(69), ч. 1, березень. С. 187–189.

УДК: 811.111:004:81'373.611

Кізіль Марина Анатоліївна,

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, м. Дніпро

РОЛЬ СЛОВΟΣКЛАДАННЯ У ТВОРЕННІ АНГЛОМОВНИХ ІННОВАЦІЙНИХ ОДИНИЦЬ СФЕРИ КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Статтю присвячено дослідженню словоскладання як продуктивного способу творення інноваційних одиниць англійської мови сфери комп'ютерних технологій. У статті визначаються типи мовних інновацій, утворені означеним способом. Встановлюються також найбільш чисельні групи та моделі таких інноваційних одиниць.

Ключові слова: англійська мова, інноваційна одиниця, модель, словоскладання, спосіб творення.

Кизиль Марина Анатольевна,

Днепропетровский государственный университет внутренних дел, г. Днепр

РОЛЬ СЛОВΟΣЛОЖЕНИЯ В СОЗДАНИИ АНГЛОЯЗЫЧНЫХ ИННОВАЦИОННЫХ ЕДИНИЦ СФЕРЫ КОМПЬЮТЕРНЫХ ТЕХНОЛОГИЙ

Статья посвящена исследованию словосложения как продуктивного способа создания инновационных единиц английского языка сферы компьютерных технологий. В статье определяются типы языковых инноваций, созданные обозначенным способом. Устанавливаются также наиболее численные группы и модели таких инновационных единиц.

Ключевые слова: английский язык, инновационная единица, модель, словосложение, способ создания.

Maryna Kizil,

Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs, Dnipro

THE ROLE OF STEM-COMPOSITION IN CREATION OF ENGLISH INNOVATIVE UNITS OF THE SPHERE OF COMPUTER TECHNOLOGIES

The article is devoted to the investigation of stem-composition as a productive way of creation of innovative units appeared in the English language due to the development of computer technologies. The types of language innovations, created by stem-composition are analysed in the article. The most numerous groups and models of such innovative units are also determined in it.

The stem-composition is understood as a combination of two or more words or word forms in one compound word. The role of stem-composition in creating innovative units is increasing due to the fact that many complex notions required their designations appear in the sphere of computer technologies nowadays. According to the structure of components the analyzed innovative units are subdivided into those which are created from simple stems, parasynthetic words, lexicalized syntactic units.

The most numerous group of English innovative units of the sphere of computer technologies are nominative combinations, created on the basis of the model N1 + N2. They are called nominative binoms. Adj+N and Part2 + N are other frequent models of innovative units created by stem-composition. More and more multicomponent lexical innovations appear in the English language of the sphere of computer technologies now as well.

Key words: the English language, innovative unit, model, stem-composition, way of creation.

Попри значну кількість наукових розвідок, присвячених дослідженню активних способів творення інноваційних одиниць англійської мови [3; 5; 8], донині недостатньо вивченим є словоскладання, що є продуктивним способом творення інноваційної лексики англійської мови сфери комп'ютерних технологій. Саме цей факт і визначає мету даної статті, а її завдання полягають у визначенні сутності поняття словоскладання; з'ясування його ролі у творенні інновацій англійської мови, що співвідносяться з різносубстратними сферами, об'єктами, поняттями та реаліями комп'ютерно-опосередкованої дійсності англомовного світу; визначенні типів англомовних інноваційних одиниць, утворених словоскладанням і моделей їх найбільш поширених типів. **Матеріалом** статті слугували наукові лінгвістичні праці з проблем словоскладання як активного способу творення одиниць англійської мови, а також мовні одиниці, відібрані із лексикографічного реєстру англомовних інновацій електронного формату *WordSpy* та видань сучасної англомовної періодики.

Під словоскладанням зазвичай розуміють поєднання двох (або більше) слів, словоформ в одному складному слові [7, с. 42]. Роль словоскладання у творенні комп'ютерної інноваційної лексики англійської мови в останні десятиліття визначається зростанням кількості складних понять у сфері комп'ютерних технологій та інших сфер, опосередкованих її розвитком. Актуальність звернення до проблем словоскладання (власне до його семантичних аспектів) обумовлена необхідністю розширення та закріплення теоретичної бази для подальшого дослідження семантики складного і складно-похідного слова [1, с. 60].

Складне слово дозволяє передавати практично всі зв'язки між предметами, явищами, процесами, властивостями та ознаками, які існують у реальній дійсності. Лексичні одиниці, утворені з двох або більше основ, характеризуються морфологічною оформленістю, виступаючи зручним засобом передачі складних понять сфери комп'ютерних технологій у стислій формі, наприклад: *advergame, technopropism, thumbstopper, spyware*.

Словоскладання, як один із значущих способів словотвору інноваційних одиниць англійської мови сфери комп'ютерних технологій, можна в певній мірі пов'язувати з її аналітизмом, але ще в більшій мірі – з прагненням до мовної економії, з семантичною ємністю одиниць-комполітів. Словоскладання відбиває тенденції розвитку та вдосконалення лексики і є універсальним явищем для індоєвропейських мов у цілому.

Утворені шляхом словоскладання, складні слова відмежовуються від словосполучень. Однією з категоріальних ознак слова, в тому числі і складного, вважається його цільноформленість та неподільність [9, с. 117]. Так, наприклад, В. Адамс вважає неподільність слова (тобто неможливість вставити інші компоненти між його складовими) головним критерієм розмежування слова та словосполучення [10, с. 8]. Але ж неподільність є ознакою і деяких словосполук, про що свідчить дослідження Д.І. Квеселевича [6, с. 71].

Основним критерієм у відокремленні складних слів від словосполучень вважається їх змістовна цілісність, яка вказує на те, що даний предмет чи явище уявляється передусім як дещо єдине, особливе ціле, навіть якщо відзначається складність його побудови чи виділяються окремі його ознаки. Термін «цільноформленість» тлумачиться, зокрема, як «неподільність, неможливість поділу на частини та розташування між ними інших елементів» [9, с. 117], «...цілісність типового і безперечно складного слова... визначається двома моментами: цілісністю семантики і його цільноформленістю» [9, с. 118].

Критерієм ідентифікації семантичної цільноформленості складних слів із першим конститuentом-прикметником лінгвісти пропонують верифікацію можливості вживання цих одиниць із такими словами як *very* [36, с. 61]. Так, наприклад, складні одиниці типу *socialbot* не можуть перериватися атрибутивними елементами, в той же час вільне словосполучення може супроводжуватись такими словами як *very, big, great*.

Як свідчить фактичний матеріал, за структурою своїх компонентів англійські інноваційні одиниці сфери комп'ютерних технологій, утворені шляхом словоскладання, поділяються на такі типи:

- а) складні слова, утворені з простих основ: *techno-creep, touchdown, slivercasting, smartphone, sneakernet*;
- б) складно-похідні слова: *user-friendly, computer-mindedness, doom-monger*;
- в) складноскорочені слова: *altmetrics, smexting, machinima, meformer, exergaming, spamdexing*;
- г) лексикалізовані синтаксичні утворення: *word-of-post, word-of-mouse, word-of-blog, crime-as-a-service*.

Відзначаємо, що надалі все більше зростає кількість багатоконпонентних лексичних інновацій англійської мови сфери комп'ютерних технологій, «складних слів синтаксичного типу», утворених шляхом «універбації синтаксичних конструкцій» [2, с. 65]. Наведемо приклади використання деяких із них:

pay-as-you-app (*An under-discussed aspect of the Internet.org strategy – which has already been tried in the Philippines, Paraguay and Tanzania – is the ‘pay-as-you-app’ model, which charges users different rates for data consumed by different apps. Thus, while all apps are equal, some are more equal than others, in that Internet.org will subsidize them, while data consumed by other, ‘less equal’ apps will be charged on an individual basis* [16];

crime-as-a-service (CaaS) (*A worrying new phrase has entered the lexicon of cybercrime – Crime-as-a-Service (CaaS)... CaaS has become a well-oiled machine, built on a wide network of players that fulfill specific functions*[19];

Friends and family virus (*Yeah, buddy of mine just had his OSX machine hacked yesterday... sent me and about 50 other coworkers, friends and family virus linked AIMS*[14].

Вказані приклади підтверджують думку вчених про підсилення тенденції до появи багатоконпонентних комбінацій у англійській мові загалом та інноваційної лексики сфери комп'ютерних технологій та інших сфер, опосередкованих нею [1, с. 24].

Найбільші групи визначених інноваційних одиниць, утворені за наступними моделями:

- а) N+N – поєднання простих основ іменників: *butler lie, dial tone, email fatigue, email hygiene, googleability*;
- б) N+N+suffix – поєднання простих основ іменників і суфікса: *programmer, body shopper, bot herder, Googleganger*;
- в) N+Adj – поєднання іменників і прикметників: *device-agnostic*;
- г) Adj+N – поєднання прикметникової основи й іменникової основи: *Sofa Sunday, sock puppet, Dark Web*;
- е) N + PartI – поєднання іменника та дієприкметника: *songlifting, algo-sniffing, fridge Googling, Google dorking, cloud computing*.

Відзначаємо, що найбільш численною групою інноваційних одиниць є, за нашими спостереженнями, номінативні поєднання – двокомпонентні комплекси, утворені за моделями N1+N2, що отримали в лінгвістиці назву «номінативний біном» [4, с. 67]. Наведемо приклади їх використання:

data furnace (*Instead of fighting the heat they want to create data furnaces which will use the heat to heat homes and businesses. Their idea is to sell fully enclosed data furnaces much like a regular furnace. The data furnace would physically fit into a basement or closet and integrate into an existing duct system to distribute heat. Additionally, the data furnace would be connected to the Internet and be secured from tampering*[15];

data lake (*To prepare for this onslaught, some IT leaders are urging the creation of ‘data lakes’ These are centralized repositories based on Hadoop that draw raw data from source systems and then pass them to downstream facilities for utilization by the knowledge workforce*[11];

speed bump (*As he digs deeper, he realizes that secretive high-frequency trading firms, taking advantage of lightning-fast computers, willing accomplices in the stock exchanges and some poorly thought-out federal regulation, have effectively hijacked the equity markets. Roused to action by what he has discovered, Katsuyama quits his job and starts up a new exchange, IEX, which includes a clever ‘speed bump’ that levels the playing field for investors* [17].

Вищевказані номінативні моделі в цілому називають певний предмет, що має свої диференціальні ознаки в межах визначеного класу предметів, а взятий ізольовано другий член даного номінативного комплексу позначає цей самий предмет у якості представника всього класу. Зазначені номінативні комплекси широко використовуються в повсякденному мовленні, коли виникає необхідність іменування певного фрагмента дійсності.

Частотною моделлю творення інноваційних одиниць сфери комп'ютерних технологій є також модель Adj+N, а також Part2+N, в якій за допомогою прикметника, дієприкметника індивідуалізують та визначаються ознаки об'єкта чи поняття,

що позначається в словосполученні іменником. Наведемо приклади одиниць, побудованих за визначеними моделями, в контексті їх використання, зокрема:

occupational spam (*Traditionally within businesses, 'spam' – unsolicited email, has been perceived as an external problem, caused by unscrupulous marketers out there someplace on the Net. But that's not always the case, particularly within larger organisations. A recent survey found that 34% of internal business mail is useless. They have dubbed this 'occupational spam' and apparently it's a big problem. In other words, a high proportion of the stuff that clogs your inbox at work is generated from within the company itself. Of course, much of this is done with the best of intentions and it's common courtesy to respond to an email with some kind of acknowledgement, which of course makes matters worse. The same study also revealed that employees spend an average of 49 minutes per day managing email*[18];

digital tattoo (*The difficult-to-remove digital imprint that a person creates by posting information online and by accessing online resources. Giving a child any device with an Internet connection requires oversight. A sudden wave of adolescent emotion could generate a photo or a social media message that could become what Gail Lovely, a former teacher and owner of Lovely Learning, a consulting firm for schools, refers to as a 'digital tattoo' that comes up in a job interview 10 years later*[12];

virtual visitation (*'It's funner than talking on the phone, because I can see him', said Arielle, 10, who lives with her mother in Longmont, Colo., but has regular 'virtual visits' with her father as part of the custody arrangement her parents worked out after her mother moved eight years ago. 'It's just like being in front of him, but with games and computer stuff added'* [13].

Семантичні особливості складних інноваційних одиниць англійської мови сфери комп'ютерних технологій полягають у тому, що вони можуть бути структурно-вмотивовані, частково переосмислені та навіть ідіоматичні, що виражається в метафоричній і метонімічній вмотивованості їх компонентів.

Таким чином, продуктивним способом творення інноваційних одиниць англійської мови сфери комп'ютерних технологій є словоскладання. За структурою компонентів ці одиниці поділяються на: складні слова, утворені з простих основ; складно-похідні слова; складноскорочені слова; лексикалізовані синтаксичні утворення. Найбільш чисельною групою інноваційних одиниць є номінативні поєднання, утворені за моделями N1+N2 (номінативні біноми). Частотною моделлю творення інноваційних одиниць означеної сфери є також модель Adj+N, а також Part2+N. Спостерігається тенденція до зростання кількості багатокомпонентних лексичних інновацій англійської мови комп'ютерних технологій, що є складними словами синтаксичного типу. **Перспективи** подальших досліджень вбачаємо у вивченні інших активних способів творення англомовних інноваційних одиниць означеної сфери.

Література:

1. Бортничук Е. Н. Словообразование в современном английском языке / Е. Н. Бортничук, И. В. Василенко, Л. П. Пастушенко. – К. : Вища школа, 1988. – 261 с.
2. Бортничук Е. Н. Сложное слово синтаксического типа и межуровневое варьирование / Е. Н. Бортничук, Л. Г. Вербя // Проблемы варьирования языковых единиц. – К. : УМК ВО, 1990. – С. 65–83.
3. Зацний Ю. А. Сучасні інформаційні технології й інновації англійської мови сфери економіки / Ю. А. Зацний // Вісник Запорізького державного університету. Серія: Філологічні науки. – Запоріжжя, 2001. – № 3. – С. 51–53.
4. Елисеєва В. В. Лексикология английского языка / В. В. Елисеєва. – СПб : СПбГУ, 2003. – 244 с.
5. Снікєєва С. М. Системність і розвиток словотвору сучасної англійської мови: [монографія] / Санія Маратівна Снікєєва. – Запоріжжя : Запорізький нац. ун-т, 2006. – 302 с.
6. Квеселевич Д. І. Практикум з лексикології сучасної англійської мови : [навч. посібник] / Д. І. Квеселевич, В. П. Сасина. – Вінниця : Нова Книга, 2003. – 267 с.
7. Мешков О. Д. Словообразование в современном английском языке : [учеб. пособие для ин-в и ф-в ин. языков] / О. Д. Мешков. – М. : Высш. школа, 1985. – 187 с.
8. Сенько Е. В. Теоретические основы неологии / Е. В. Сенько. – Владикавказ: СОГУ, 2001. – 135 с.
9. Смирницкий А. И. Лексикология английского языка / А. И. Смирницкий. – М. : Изд-во МГУ, 1998. – 260 с.
10. Adams V. An Introduction to Modern English Word-Formation / V. Adams. – L. : Longman, 1973. – 230 p.

Джерела ілюстративного матеріалу:

11. Bodkin R. Getting The Most From Your Data Lake/ R. Bodkin // Forbes. – May 29, 2015. – P. 11.
12. Buckleitner W. A Digital Back-to-School Checklist / W. Buckleitner // The New York Times, August 28, 2013. – P. 7
13. Clemetson L. Weekends With Dad, Courtesy of D.S.L. / L. Clemetson // The New York Times, March 19, 2006. – P. 12.
14. Hart J. Best Free Anti Virus Software / J. Hart // TalkBass. – December 13, 2009. – P. 4.
15. Hitchcock R. Data Furnaces / R. Hitchcock // Windows Networking. September 8, 2011. – P. 12
16. Morozov E. Facebook's Gateway Drug / E. Morozov // The New York Times. – August 2, 2014. – P. 6.
17. Nocera J. Michael Lewis's Crusade / J. Nocera // The New York Times. – April 4, 2014. – P. 8.
18. Pruitt S. Gartner: Beware of Business Spam / S. Pruitt // InfoWorld Daily News. – April 19, 2001. – P. 4
19. Raman V. Cybercrime-as-a-Service – A Very Modern Business Today / V. Raman // PCQuest, – March 7, 2013. – P. 8.